

לקראת המחזור החדש של לימוד הדף היומי

מאימתי?

מזכרונות!

גיליון 2 פרשת דברים, ט' באב ה'תשע"ב

15 שאלות חדשות למומחים לגמרא

14 צוער בה"ד 1 שואל את הרב

4 עושים חיל - ללימוד דף יומי בצבא

2 קושיה קוריאנית

הצטרפו ללימוד הדף היומי

הרב יובל שרלו, ראש ישיבת ההסדר "אורות שאול" שבפתח תקווה

על פי חז"ל, השאלה השנייה אותה נשאל אדם בשעה שהוא בא לדינו במרום היא "קבעת עיתים לתורה?" הראי"ה זצ"ל הדגיש כי שאלה זו מכוונת דווקא לבני אדם החיים חיי תורה ועבודה. ראייה לדבר מצויה דווקא בשאלה הראשונה, שהיא "נשאת ונתת באמונה?" מכאן ניתן להסיק את העובדה שעיקר התביעה מהאדם העובד היא לסדר את עסקיו ביושר ובנאמנות, וזו השאלה הראשונה. ברם, אין הוא פטור מתלמוד תורה, כיוון שתורה לא ניתנה לתלמידי חכמים בלבד, כי אם לאומה כולה. תלמידי חכמים חייבים לעסוק בתורה כל היום וכל הלילה, ואסור להם להפריש עצמם ממנה. רוב בני האדם חיים בהנהגת דרך ארץ לפי הדרכת רבי ישמעאל, "ואספת דגנך תירושך ויצהרך - הנהג בהם מידת דרך ארץ" וככאלה הם מעמידים בראש את המשא ומתן באמונה, אך מיד לאחר מכן את חובתם כלפי התורה.

עניין שני הבולט בדברים אלה הוא הפועל "קבעת", לאמור: לא ניתן למדוד את השיעור של תלמוד תורה ולא ניתן להגדירו בכמות. הגמרא במנחות מציבה מינימום נמוך מאוד לתלמוד תורה בו מחויב כל אדם. עיקר העיקרים הוא שהדבר יהיה בקביעות. קביעות זו מבטאת את היחס הראוי לתלמוד תורה. אין הוא גיבנת או תוספת לחיים, ואין הוא נספח אותו אנו מצמידים לחיים הרגילים. הקביעות מבטאת את היותו חלק בלתי נפרד מהריטואל הקבוע של האדם. כשם שקביעות מקום לתפילה מבטאת את היחס הראוי אל התפילה, כך קביעות בתורה מביאה את האדם לקיבוע יחסו העמוק והאינטימי עם התורה.

ניתן לקבוע לימוד בתורה במקומות הרבה, אולם אין כקביעות של הדף היומי. ציר היסוד של התורה שבעל פה הוא התלמוד הבבלי. ממנו צמחה ההלכה הנהוגה בימינו, דברי האגדה המוזכרים בו ידועים יותר ומשפיעים יותר מדברי הלכה המצויים בכל מקום אחר, הוא בלול מכל חלקי התורה ויש בו את כל הנדרש. מבחינה היסטורית, הוא חוט השדרה של כל תלמוד התורה שבעל פה. הדף היומי הינו תיקון גדול שתוקן לפני שנים רבות על ידי רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל ואין כמוהו להיות הבסיס היסודי של קביעות עיתים לתורה.

בט"ו באב הקרוב מתחיל מחזור חדש של לימוד הדף היומי. זו ההזדמנות להצטרף ולהיות חלק מאלפים רבים של לומדי הדף היומי. זו ההזדמנות להיות חלק מציבור קובעי עיתים לתורה. זהו לימוד פתוח לכל ושווה לכל נפש. גם לנרדמים בשיעור הדף היומי יש מעלה, והלימוד מפעפע אל תוכם. גם לאלה שאינם מבינים כל דבר יש מעלה, שכן "דילוגו עלי אהבה". גם לאלה הסבורים כי זה אינו לימוד "ברמה" וכי נתבע דווקא תלמוד תורה בעיון יש מעלה - לעולם יגרוס אדם ולאחר מכן יסבור, ואין כל מניעה ללימוד את הדף היומי בעיון דווקא.

הבה נבוא כולנו ונקהיל קהילות ללימוד קבוע של הדף היומי, ובכך נקיים את החובה האישית שלנו לקביעות עיתים לתורה והן את החובה הציבורית להעצים את תרבות החברה הלומדת תורה, שמציבה אלטרנטיבה לבהייה מול הטלוויזיה ולחלקים נמוכים של התרבות. תלמוד תורה כנגד כולם.

דבר העורך

איך מתרגמים "ירושלים של מלכה" לקוריאנית?

하늘 예루살렘

החדשות. הכתב שאל: "התענוג שלך בלימוד הגמרא הוא תענוג דתי או תענוג אינטלקטואלי?" והתלמיד, מבלי למצמץ, ענה: "אינטלקטואלי". ואז זה הכה בי: הכתבות הללו כל כך משבחות את הצד האינטלקטואלי של לימוד התלמוד, ששכחנו את הנשמה.

זה נכון שהגמרא היא יצירת מופת אינטלקטואלית, אוצר המחשבה היהודית. זה גם באמת מרגש שהחוכמה הזו נוגעת גם בתושבים דרום קוריאנים. אך התלמוד הוא קודם כל התורה שבעל פה שלנו; הוא הדרך שלנו להיפגש עם ריבוננו של עולם. "נתן לנו תורת אמת – זו תורה שבכתב, וחי עולם נטע בתוכנו – זו תורה שבעל פה". השתרגו פארותיה של הנטיעה שנטע הקדוש ברוך הוא ועמקו שורשיה בין שורות התלמוד הבבלי והירושלמי. זה המצפן המוסרי-אמוני שלנו, זה המסלול שהתוו לנו חכמים כדי למלא את ייעודנו בעולם. זה הרבה מעבר ליצירה אינטלקטואלית. זה הלב של האומה הישראלית, המשרטט לנו את המידות המתקונות, את האידיאלים הנשגבים; המחביא בין שורותיו את סודות התורה שעתה, בשבתנו לארץ ישראל, אורם זורח לנו מתוך המילים, מילים שגונזות בתוכן נשמה כה ישראלית שאיני יודע איך ניתן לתרגמן לקוריאנית.

אם אתם רוצים להצטרף ללימוד הגמרא כדי שהקוריאנים לא ישאירו אתכם מאחור – לא אעצור בעדכם. אבל לימוד הגמרא יצר אתכם, תרצו או לא תרצו, לחוויה האמונית הישראלית, ויפתח לכם שער לדברים העמוקים ביותר, אך הבסיסיים ביותר עבורנו.

שהא שלום,
רוני אהרוני

במהלך עבודתי על העלון צדה את עיני ידיעה מעניינת שפורסמה אשתקד בכלי תקשורת רבים: התלמוד הגיע לקוריאנה. ולא סתם שהוא הגיע לקוריאנה – הוא נמצא ברוב הבתים ונלמד על ידי קוריאנים רבים.

מי שהיה עד לפני שנה שגריר דרום קוריאנה בישראל, יאנג סם מה, הסביר בכתבה מדוע הם תרגמו את התלמוד לקוריאנית: "היינו סקרנים מאוד לגבי הישגים האקדמיים הגבוהים של היהודים. ליהודים יש אחוז גבוה של זוכי פרס נובל בכל התחומים: בספרות, במדעים ובכלכלה. ניסינו להבין מהו הסוד של העם היהודי? כיצד הם – יותר מעמים אחרים – מצליחים להגיע לכאלה הישגים מרשימים? המסקנה שהגענו אליה היא שאחד מהסודות שלכם זה לימוד התלמוד. יהודים לומדים תלמוד מגיל צעיר, וזה מסייע להם, לדעתנו, לפתח יכולות גבוהות. ההבנה הזו הביאה אותנו למסקנה שגם אצלנו צריך ללמד ילדים תלמוד. וזה מה שעומד מאחורי ההחלטה להכניס את הספר הזה כמעט לכל בית בקוריאנה הדרומית."

ידיעה זו הכתה גלים והשגריר אף הוזמן כאורחו של ראש העיר בני ברק לסייר בישיבות בעיר כדי לראות את לימודי הגמרא. אתרי אינטרנט רבים התרגשו לראות איך התלמוד שלנו הפך להיות כר אינטלקטואלי נרחב עבור תושבי דרום קוריאנה, וניצלו את ההזדמנות לעודד גם את היהודים לפתוח את הספרים המאובקים – אולי כדי שנזכה בעוד שניים-שלושה פרסי נובל.

אודה ולא אבוש – כמעט שעשיתי זאת בעצמי. כמעט שנשחפתי בזרם ההתרגשות הכללית והבאתי את הכתבה הזו כדי שתשכנע את קוראי העלון לגרות את היצר האינטלקטואלי שלהם וללמוד כמה עמודי גמרא.

מה שהחזיר אותי לקרקע המציאות הייתה תשובה שענה אחד מבחורי הישיבות לשאלה שהפנה אליו כתב

חלק מתכני העלון באדיבות אתר "פורטל הדף היומי" www.daf-yomi.com

עיצוב גרפי: מלכות וקסברג

הפקה: ברמן | הלפרט
עורך: רועי אהרוני
לתגובות: oz@bhi.co.il

שני צדדים של אותו מטבע

לפרשת דברים

מיכאל כהן הוא אב לחמישה, רופא ילדים וקצין במילואים, המתנדב אחת לשבוע ב"עזר מציון" ותורם בהוראת קבע לאחת מישיבות ההסדר. מיכאל כהן הוא גם דמות מומצאת, אך הוא לא נשמע מופרך כל כך. מאז חזרתנו לארץ ישראל אנחנו מנסים להשקיע כוחות בתחומי חיים רבים – משפחה, צבא, עזרה לזולת ועוד. אך אסור לנו לשכוח מאיפה אנו יונקים ערכים אלו.

התוכנית האלוקית עבור עם ישראל הייתה ממוקדת: לאחר יציאתם ממצרים, הם היו אמורים לקבל את התורה בהר סיני ומיד להיכנס לארץ ישראל ובה לחיות חיי תורה שלמים ומתוקנים. מה שיבש את התוכנית? חטא המרגלים. אותם מרגלים שהעדיפו ללמוד את התורה מחוץ לארץ ישראל ולא להיכנס לארץ, גרמו לבכייה לדורות וייסדו את תשעה באב כיום חורבנה של ארץ ישראל.

מאז אותו ליל תשעה באב בו מאסו המרגלים בארץ חמדה, נחרבו בו גם שני בתי המקדש. ריה"ל מציין כי אצל אומות אחרות, להבדיל, כאשר מקדשם נחרב "לא בא כל שינוי במצבם", כלומר הם נשארים בארצם. רק אצל עם ישראל – כשנחרב בית המקדש מתחילה גם הגלות. לא רק חטא המרגלים – גם חורבן בית המקדש הוא בעצם חורבנה של הארץ.

אפילו בתקופתנו – במוצאי תשעה באב החל הגירוש מגוש קטיף, הוא חורבן הארץ הטרי שאנו עדיין מלקקים את פצעיו.

תשעה באב הוא, אם כן, יום החורבן של ארץ ישראל.

ירמיהו הנביא מתאר לנו את הסיבה לחורבנה של הארץ: "על מה אֶבְדָה הָאָרֶץ? ... עַל עֲזָבְתָם אֶת תּוֹרָתִי". עזיבת התורה היא הגורם לחורבן בית המקדש והארץ, כיוון שלימודה והעיסוק בה הוא מהות חיינו בארץ ישראל.

הרב קוק באגרת צ"ו מסביר שהדרך לתקן את חטא המרגלים היא בלימוד התורה בארץ ישראל:

"יסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם בא רק ממה שאין מודיעים את ארץ ישראל, את ערכה וחכמתה, ואין מתקנים את חטא המרגלים שהוציאו דבה על הארץ, בתשובת המשקל: להגיד ולבשר בעולם כלו הודה והדרה, קדושתה וכבודה, והלוואי שנזכה אחרי כל ההפלות כולן, מצדנו, להביע

אף חלק אחד מרובה מחמדת ארץ חמדת ומהדרת אור תורתה ועילוי אור חכמתה ורוח הקודש המתנסס בקרבה... ההתיישובות הגדולה, לפי ערך השנים הקודמות, של עם ה' על אדמת הקדש, אות ומופת הוא לנו על צעדי מלאך הברית ההולך וקרב, על כן בלב מלא קדושה ואורה, גדולה ושמחה, צריכים אנו לגשת לעסוק בתורה לשמה על אדמת הקדש".

חזרתנו לארץ ישראל דורשת מאיתנו השקעת כוחות רבים בכל צדדי החיים, כוחות ששנים רבות לא באו לידי ביטוי: בצבא, במערכות הכלכלה והביטחון, בסדרים החברתיים ועוד. עם זאת, אסור להם להשכיח מאיתנו את תכלית ישיבתנו כאן: יצירת עם שמתוך הגותו בתורה הופך למופת מוסרי המהווה מגדלור לכל ספינות התבל.

המרגלים רצו ללמוד את התורה בנכר, ולא הבינו כי מקומו של עם ישראל הוא רק בארץ ישראל. דור החורבן רצו להיות בארץ ישראל אך עזבו את התורה. שכחת ארץ ישראל או תורת ישראל היא המביאה בכייה לדורות.

יש המדגישים את חיי העמל הדרושים להתפתחותה של ארץ ישראל ולשמירה עליה ויש המדגישים את לימוד התורה הנותן משמעות ומימד רוחני וממלא את ייעודנו. תשעה באב, הקושר את חטא המרגלים שבפרשת השבוע עם חורבן הארץ, מציב מולנו מראה ושואל: "את מה אתה מזניח"? כל אדם אמור לענות לעצמו על השאלה הזו ולחתור לתיקון ההזנחה.

ימים ספורים לאחר תשעה באב אנו מתחילים את לימוד הדף היומי. התחלה זו מאפשרת לנו לתקן את חורבנה של הארץ שנגרם בשל עזיבת התורה, ולהסיר את חרב האיום על שלמות ארץ ישראל המרחפת מעל ראשנו. נצטרף אל לימוד התורה בארץ ישראל, נגיע להבנות חדשות בלימוד המואר שלא ניתן להגיע אליו בחשכת הגלות וכך נזכה לבנות ולהיבנות בארץ ישראל ולראות בבניין בית המקדש במהרה בימינו.

שומרים על הקביעות

הצבא הוא כבר מזמן חלק בלתי נפרד מנוף חיינו - מהיום הראשון בבקו"ם ועד היום האחרון במילואים ■ איך מצליחים לשלב בנוף הזה את לימוד הדף היומי?
■ מתברר שיש כבר מאות חיילים שמשלבים בהצלחה מרובה
■ חיילים יקרים, אין פטורים: זה אפשרי!

הוא מספר. "אך כשהגעתי למילואים מצאתי את עצמי משועמם. יגיד לך את זה כל מילואימניק מתחיל - אם אינך קצין בדרגה בכירה, יש לך יותר זמן פנוי מאשר באזרחות. מאז אותו ניסיון הפסקתי לחשוש מיצירת פערים, כי גיליתי שיש מספיק זמן ללמוד את הדף היומי במילואים. בדיוק להפך ממה שחושבים - אם יש לך בקרוב מילואים, זה הזמן להצטרף לדף היומי".

מדוע המילואים נתפס כתקופה שקשה בה להתמיד עם לימוד הדף היומי?

"אני חושב שהעניין הוא לא חוסר הזמן, אלא שהיצר הרע גדול יותר. המילואים הם גם מפגש חברתי, זמן המנותק מהשגרה היומיומית, ולהיכנס למסגרת לימודית זה לא קל. יש מספיק אנשים שקובעים באזרחות עתים לתורה, אך במילואים קשה להם לשמור על זה. דווקא מהבחנינה הזו לדף היומי יש יתרון, כיוון שהרבה אנשים לומדים אותו, ובשל כך ניתן למצוא חברות בקלות. בצורה כזו מצאתי לעצמי חברותא מיוחדת רק לתקופת המילואים, שהייתי לומד איתה מדי יום את הדף היומי.

"בכלל, לימוד הגמרא יוצר חברויות עמוקות שרק לימוד תורה יכול ליצור. היה לנו קצין אחד בפלוגה שראה שאני עסוק במסכת יבמות במסגרת הדף היומי, מסכת מורכבת שלא קל ללמוד בזמן המילואים. למדתי באותו זמן סוגיה ממש מסובכת, והוא, שלמד את הסוגיה הזו בישיבה, ישב איתי ולמדנו יחד את הדף. בחיים לא דיברתי איתו לפני כן, אבל סביב לימוד הגמרא נוצר החיבור.

"בשירות המילואים האחרון שעשיתי ניגש אלי חבר שלי, שעובד היום כאיש הי"טק בחברה בכירה מאוד. מסתבר שהוא מלמד שיעור קבוע בגמרא בבית כנסת בהרצליה. התעוררה אצלו שאלה והוא רצה לדון בה, וכך מצאנו את עצמנו מתפלפלים סביב אותו קושי ומנסים לחשוב איך ניתן להעביר אותו ללומדי השיעור. יש תלמידי חכמים גדולים ממני - אבל זה שהוא ראה אותי לומד את הדף היומי, גרם לו לפנות דווקא אליי עם השאלה הזו. זהו כוחה של הגמרא - היא קרקע פוריה ליצור חיבור אמיתי בין חלקים שונים בעם ישראל".

שומרים על קשר

החשש מהיווצרות הפערים הוא דבר שאין 'משחק תפקיד' אצל לומדי הדף היומי, במיוחד אצל חיילי המילואים שנאלצים לעזוב את הדרך בה הם לומדים בשגרה ולהילחם - גם נגד האויבים וגם נגד היצר הרע שמנסה לגרום להם לחדול מהמחויבות בכל רגע נתון.

הלילה ירד על הכפר הערבי, ועמו התרדמה על חיילי גדוד המילואים. זה עתה הם סיימו פעילות רצינית בכפר, ונתרו להם שעות מועטות לאגור כוחות לפני המשך הפעילות. הזמן שניתן להם לישון מועט יחסית לפעילות המפרכת שעברו במהלך אותו היום, והמילואימניקים לא הפסידו אף רגע וצללו לעולמה של השינה.

אך חייל אחד, שחיכה כל הפעילות לרגעי השקט הללו, לא נתן לעייפות המשתלטת על גופו להכריע אותו. הוא הוציא מהווסט את המסכת שרבות יהודים לומדים באותה עת והתחיל קורא בדממה מילים עתיקות, שחיכו כל כך לרגע הזה. הדף היומי נלמד במקומות רבים ברחבי התבל, אבל נראה שדווקא כאן, תחת העץ, במדי ב' מאובקים, הוא סוף סוף הרגיש בבית.

עניין של זמן?

כשהרב שפירא ייסד את מפעל הדף היומי, ספק אם הוא לקח בחשבון את אותו מילואימניק המקדיש שלושים יום לטובתה של האומה, שאין באפשרותו לעצור את מרוצת הדפים הנלמדים במסגרת הדף היומי. זוהי התמודדות חדשה של דורנו, המגדל אנשים המטפחים את עולמם הרוחני כל העת ושומחים על הזכות למלא את חלקם בצבא ההגנה לישראל. האם זה אפשרי בכלל - להמשיך להיות מחויב למסגרת כה לוחצת של לימוד דף גמרא ביום, כאשר אתה עסוק במצווה החשובה של "עזרת ישראל מיד צר"?

נראה, שהמציאות בשטח עונה את התשובה בעצמה. יותר ויותר מילואימניקים מוצאים את עצמם מביאים את לימוד הדף היומי מן הבית ומן הישיבה אל הבסיסים והמוצבים, אל התרגילים והאימונים. איך הם עושים את זה?

אבי נווה לחם בסדיר בחטיבת גולני והתחיל ללמוד את הדף היומי כשהיה בשיעור ו' בישיבה. כשזמן למילואים, לא ידע מה יעלה בגורלה של המחויבות ללימוד הדף היומי. "למדתי כמה דפים מראש, מתוך חשש כבד שיווצרו לי פערים",

"סיומי המסכת היו ללא ספק דבר מלהיב. אחראי המטבח בשיזמון נתן לנו כיבוד רב כשהוא שמע שזה עבור סיום מסכת".

כזו הספיקו לי דקות ספורות בטירונות כדי ללמוד את הדף היומי, כיוון שזו הייתה כבר רק חזרה עבורי.

"את הרעיון הזה, של למידת הדף מראש, לקחתי איתי גם לשאר השירות. הייתי לומד בשבתות את הדפים הבאים, כך שאת רוב הימים הלחוצים בצבא הצלחתי להכניס לגדר של 'חזרה', וכך אתה עדיין זוכה בהתמדה והלימוד אינו גוזל זמן יקר שבקושי קיים אצל החייל הממוצע.

"ישבנו באחד מחודשי הקיץ הלוהטים בבסיס בדרום הארץ, מותשים וחסרי כוח. לפתע חבר שלי אמר: 'אולי נלמד עכשיו דף יומי'?"

"בצורה כזו יצא לי לעשות כמה וכמה סיומי מסכת בצבא. לפעמים כשמטרתים אותך לרוץ מפה לשם ללא תכלית הנראית לעין, קצת קשה להגיד בסיום שרק הם 'רצים לדברים בטלים' הוא צוחק, "אבל סיומי המסכת היו ללא ספק דבר מלהיב. אחראי המטבח בשיזפון נתן לנו כיבוד רב כשהוא שמע שזה עבור סיום מסכת".

מהו הדבר שנתן לך את הכוח להמשיך ולהתמיד גם בתקופה הלחוצה של השירות הסדיר?

"אני חושב שאחד הדברים שהכי עוזרים הוא האווירה המחלקתית. היינו כמות נכבדה של חבר'ה ממעלות, שבכל פעם שהיו מושיבים אותנו, אפילו לחמש דקות – היינו מוציאים ספרים ולומדים. המפקדים היו ממש צוחקים אלינו. אבל לנו היה ברור – כל זמן פנוי הוא הזדמנות להרוויח כמה דקות של לימוד תורה.

"כשהיינו בשבוע שדאות ברמת הגולן, עשו לנו תרגיל בהסתוות. כל אחד היה צריך להתחבא, ואותי החביאו ממש מתחת לאף – באחד המקומות המרכזיים. מי שיצא לו להסתוות ברמת הגולן בתקופת ניסן יודע שזה די קל – הכל פורח. הסתתרתי תחת צמחייה עבה, והמ"מ עבר על ידי ולא ראה אותי. בזמן שאני מחכה מתחת לסבך, הוצאתי גמרא קטנה והתחלתי ללמוד את הדף היומי. כשנגמר התרגיל, יצאתי מהמחבוא והמפקד הבייניש שלי, למרות שעוד היינו ב'דיסטנס', לא התאפק וצחק למראה החייל שיוצא מהצמחייה כשגמרא קטנה בידו".

שמעון, שהיום מתפקד כסמל מחלקה בגדוד מילואים בחטיבת אלכסנדרוני, התחיל ללמוד את הדף היומי כשלמד בישיבה במעלה גלבוע, ומאז כבר הספיק לסיים את הש"ס. כשהוא מספר על הלימוד שהיה לו באותו כפר ערבי, הוא מדגיש שגם כשהוא למד במהלך פעילויות, במבצע "חומת מגן" או במהלך מלחמת לבנון השנייה, זה לא היה כדי שלא יווצר פער: "המחויבות הזו ללמוד דף יומי יוצרת לך קשר יומיומי עם הקב"ה. הדף היומי שומר עליך שהקשר עם הבורא לא יהיה רק בין כותלי בית המדרש, אלא גם כשאתה תקוע באיזה שדה או אחרי אימון. למדתי את הדף היומי כדי לשמור על הקשר הזה, קשר שצריך לטפח בכל מוקדי החיים – ולא רק בצבא".

איך מצליחים להתמיד בצבא?

"זה באמת לא תמיד קל. במיוחד ככל שאתה מתקדם בשרשרת הפיקודית ונהיה לך פחות ופחות זמן. כדאי לסחוב את הגמרא תמיד בכיס – הגמרות הקטנות של 'עוז והדר' מתאימות בדיוק מופלא לכיס של הווסט. במילואים האחרונים כבר היה לי הרבה פחות זמן ונוצר לי פער של שמונה דפים. כיוון שאינני מדלג על דפים, סחבתי איתי את הפער הזה במשך שנה שלמה, עד שלאחרונה השלמתי אותו.

"אפשרות נוספת היא ספרי העזר. זה דבר שהוא טוב. כדאי לקחת פירוש טוב שאפשר ללמוד איתו, וְאֵל בְּיַתְּךָ אֵל תִּשְׁעֶן. תנסה ללמוד לבד, אבל אם אתה לא מצליח – תסתכל בו. אדם יכול ליפול אם אינו מבין. זה כמו ללמוד לרכוב על אופניים באמצעות גלגלי עזר – ככה קונים את השפה, מבינים את ההיגיון המיוחד של הגמרא, מה נחשב 'שאלה' ומה 'תשובה'. גלגלי העזר האלה אינם גריעותא – הם משלימים את מצוות לימוד התורה.

"הלימוד הזה הוא מצווה שמתן שכרה בצידה. הוא שומר על שפיות. חיילים רבים הולכים לאיבוד במצבים כאלה – ולימוד הדף היומי יכול להוות עוגן שתקוע עמוק בקרקע המציאות, מזכיר לך שיש לך חיים מלאים, חיים מלאים בערכים מיוחדים שלא משים מהאדם בכל רגע נתון. הם הנר שלאורו אנחנו הולכים, ואסור לתת לנר הזה לכבות גם במהלך שירות המילואים. הלימוד של חוכמת התורה מזכיר לך מה אתה עושה פה, רחוק מהבית, לבוש מדי צה"ל".

אנו רצים והם רצים

חשבתם שללמוד דף יומי במילואים זה אתגר מורכב? יש לא מעט הלומדים דף יומי במהלך השירות הסדיר, שיכולים להכניס אתכם לפרופורציות.

יונתן כריש למד שנה וחצי בישיבת ההסדר במעלות לפני שהתגייס לחיל השריון. "בשבועות האחרונים שלפני הגיוס כבר קשה 'להחזיק ראש' בישיבה. כדי להימנע מהקושי הזה, הכרחת את עצמי לעשות מרתון של דפים קדימה, כך שהספקתי ללמוד את כל הדפים של ימי הטירונות. בצורה

התקופה בה למד בצבא הועילה ליונתן מאוד, כך הוא טוען, להמשך לימודי התורה בישיבה. "לדעתי, ההתמדה בדף היומי עזרה לי ב'נחיתה' חזרה ליישיבה, דבר שקשה להרבה מאוד חבר'ה שחוזרים מהצבא. העובדה שלא עבר יום בו עיני לא שזפה דף גמרא, הפכה את החזרה לטבעית ופשוטה הרבה יותר."

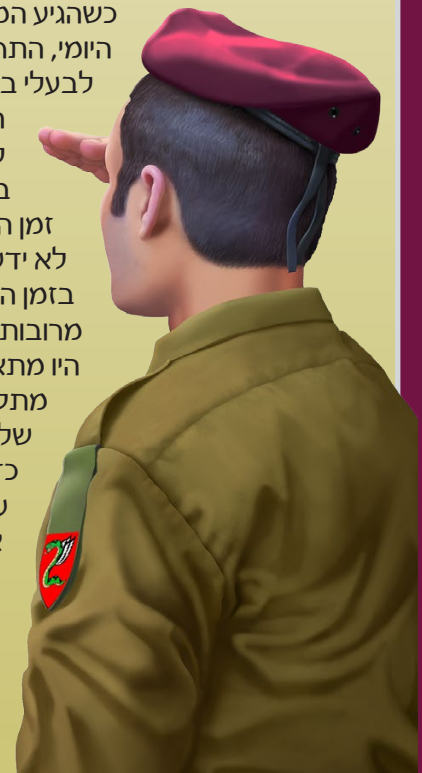
גמרות בקנה ושיעור בצריח

מי שעדיין לא השתכנע שזה אפשרי, חייב להכיר את הרב יעקב אידלס, ראש הישיבה התיכונית "חיצים" באיתמר. הרב אידלס שרת בשריון בסדיר ובמילואים, ואף הפך לא מזמן לרב הגדודי. הוא כבר סיים שלושה מחזורים של לימוד הדף היומי, כאשר את המחזור הראשון הוא התחיל – בטח כבר ניחשתם – בשירות הסדיר.

"התחלתי ללמוד דף יומי בסדיר, כשהתחיל המחזור החדש" הוא נזכר. "את מסכת ברכות התחלתי במבצעית ברמת הגולן ואת מסכת שבת למדתי בלבנון. זה לא קל להתחיל ללמוד בסדיר, אבל אפשרי."

"את הגמרא של מסכת ברכות הייתי שם קבוע בתא המצברים בטנק, עד שקיבלתי הוראה להפסיק לשים אותה שם והעברתי אותה לתיק. יום אחד הקפיצו את המחלקה שלנו מיידית בגלל איזשהו סיפור שהסתבר בסוריה. הגענו לגבול סוריה עם הטנקים, ללא כל ציוד. הרס"פ הגיע ושאל כל אחד מה הדברים החשובים שהוא רוצה שיביאו לו מהציוד האישי שלו. אמרתי לו – 'תביא לי את התפילין שלי מהתא העליון'. אחרי שלוש שעות חזר הרס"פ עם הג"פ והביא לי את הגמרא של מסכת ברכות, שהייתה גם היא, בהיותה ספר קודש, בתא העליון. 'ישר כח על הגדלת הראש', שמחתי, 'אבל מה עם התפילין? הסתכל עליי הרס"פ ושאל בתמימות: 'מה, זה לא התפילין?'

כשהגיע המחזור השני של הדף היומי, התחיל הרב להעביר שיעור לבעלי בתים ביישוב הר ברכה. את המחזור השלישי הוא כבר למד בחבורה עם תלמידיו בישיבה התיכונית. "כשהגיע זמן המילואים שלי נוצרה בעיה – לא ידענו מי ילמד את התלמידים בזמן הזה. אחרי מחשבות מרובות מצאנו פיתרון. התלמידים היו מתאספים במשרד שלי, מתקשרים אל המכשיר הנייד שלי ושמים אותי על רמקול. כדי שתהיה קליטה, נעמדתי על הצריח של הטנק ולימדתי אותם את הדף היומי. חברי לצוות בטנק היו בשוק – הם לא הבינו מדוע אני עומד על הצריח וצועק מילים בארמית..."

הרב אידלס ממליץ מאוד על לימוד דף יומי בצבא. "מי שיכול ללמוד דף יומי בצבא זה דבר אדיר. המחויבות תופסת אותך. בסופו של דבר, בצבא יש יותר זמן מאשר באזרחות, ואם אין קצב מחייב – אתה יכול מהר מאוד למצוא את עצמך נמרח. צריך להחזיק גמרא כל הזמן על ידך, וכל כמה דקות פנויות להמשיך עוד קצת."

המגנט

לימוד הדף היומי מחלחל לאט לאט לשורות הצבא, ומשרה את האווירה גם על חיילים שאינם לומדים בקביעות. אופיר בטש, חייל בשריון, מספר: "ישבנו באחד מחודשי הקיץ הלוהטים בבסיס בדרום הארץ, מותשים וחסרי כוח. לפתע חבר שלי אמר: 'אולי נלמד עכשיו דף יומי'? למען האמת, לא היה לי בדיוק כוח, אבל איכשהו ההצעה הפשוטה שלו גרמה לי לקום ולשבת ללמוד. כעבור כמה דקות של לימוד הצטרף עוד אחד מהחבר'ה שהיו שרועים על החול וביקש להצטרף, וחזרנו בשבילו על מה שלמדנו והמשכנו הלאה. כעבור כמה דקות חבר'ה מפלוגות אחרות, בלי כיפה לראשם, ביקשו להצטרף. חזרנו בשבילם בשמחה על מה שלמדנו. כעבור שעה, כשסיימנו ללמוד, מצאנו את עצמנו, מחלקה שלמה בחושך, שרים שירי שבת – באמצע השבוע!"

גם שמואל כהן מספר על כוחו של הדף היומי כאבן שואבת: "בצבא הייתה לי חברותא קבועה שהייתי לומד איתה דף יומי. פעם אחת, כשהייתה לנו הפסקה, התיישבנו מחוץ לשק"ם והתחלנו ללמוד, כאשר חבר שלי מקריא ומסביר. לאט לאט התיישבו לידינו חיילים, כאשר החבר שלי ממשיך להסביר כאילו הוא מעביר שיעור בבית כנסת. חיילים שבאו רק לקנות שתייה או חטיף, נעצרו ונתרו מרותקים. צריך רק לתת לאנשים את האפשרות לשמוע."

במקודה!

נראה שזה ודאי לא פשוט ללמוד דף יומי בצבא, אך גם לא בלתי אפשרי. כל מי שעשה זאת, מסתבר, ממליץ על כך בחום. בלימוד זה מתבטא השילוב המנצח – תורה ועבודה, קיום מצוות המלחמה עם מצוות לימוד התורה, הספרא והסייפא שירדו כרוכים יחדיו לעולם. רבא ואב"י, רש"י ובעלי התוספות, מסתכלים על החיילים העייפים שלומדים את מילותיהם, ובוודאי ליבם מתמוגג מנחת.

נחתום בסיפור קצר שסיפר בהתרגשות מייסד הדף היומי, המהר"ם שפירא:

"באחד ממסעותי פגשתי חייל יהודי מראדום בשם יחיאל ישעיהו והבחנתי שבתרמילו מונחת המסכת שבו עמדו בדף היומי באותו יום. לשאלתי אם לומד הוא בקביעות את הדף, השיב יחיאל ישעיהו: 'בטח! הרי אני חייל, וחייל מציינת לפקודות'..."

מעניין כמה סיפורים מרגשים שכאלה היה למהר"ם שפירא לספר לו היה זוכה לראות חיילים בצבא ההגנה לישראל העומדים מהלבנון ועד מדבר מצרים ומצייתים לפקודתו.

הגמרא החדשה של 'עוז והדר' ללומדי הדף היומי

לומדים ומסיימים
"משניות פאה מבוארות"
מצורפות למסכת ברכות
כתקנת גדולי ישראל זצ"ל

כולל שינון התלמוד

'לומדים וזוכרים'

ועכשיו
במבצע ענק
ומיוחד

ללומדי הדף היומי
בבתי כנסת ובשיעורים
רוכשים 10 גמרות דף היומי
ומקבלים את הספר
'טבלאות וסיכומים'
במתנה

מתחילים
את הש"ס

מוקד הזמנות 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

יש פתרונות קסם

מה יעשה חייל קרבי, שרוצה בין מעצרים למארבים להמשיך להתמיד בלימוד הדף היומי?
מה יעשה איש העסקים כדי להספיק במהלך הטיסה ללמוד דף גמרא?
מה יעשה בחור הישיבה, שלא רוצה לבזבז את כל סדר הבוקר שלו בחיפוש בכל
ספרי הראשונים אחר תירוץ לקושייתו? ■ שאלות כאלו ואחרות הטרידו את מנחתו
של הרב מנחם פומרנץ, שגם רקח את התשובה: ה"מתיבתא" ■ שיחה עם הרב שרצה
להנגיש את לימוד התורה לכלל עם ישראל, על רבדיו וצרכיו השונים, וגם הצליח

לא מקצרים את הדרך – סוללים אותה

ותלמידי הישיבות, שכבר מורגלים בלימוד הגמרא? גם להם בשורה גדולה – ביאורי רש"י ותוספות, ילקוט ביאורים שמסכם את שיטות הראשונים והאחרונים, לימוד "אליבא דהלכתא" ועוד ועוד (ראו מסגרת בדף הבא).

האם אינכם שומעים טענות מתלמידים האומרים שה"מתיבתא" היא קיצור דרך, שהיא הורסת את חוויית הגיעה והלימוד?

"דווקא אותם לומדים שעמלים ומחפשים את הגיעה בלימוד, הם הראשונים שקנו את המתיבתא. למעשה, איננו הורסים את ההתמודדות. תלמיד ישיבה יכול להתאמץ ואז לבדוק את עצמו בעזרת המתיבתא. לאדם שאין את הזמן – המתיבתא נותנת הכל. אם הוא יבזבז את הזמן המועט שיש לו זה חבל. המתיבתא תומכת בו.

"בנוסף, העמל הגדול והגיעה לא נגמרת רק בהבנת הפשט. אם על הבנת הפשט או על רש"י יבזבזו זמן יקר, איך יבנו את הקומות הנוספות של לימוד התורה? אחרי שללומד יש את כל המידע שפרשנו לפניו, הוא יכול להגיע יותר רחוק ולחדש יותר בתורה. באמצעות המתיבתא יוכל הלומד להגיע להישגים לימודיים יותר גדולים."

לרב מנחם פומרנץ היו שאיפות גדולות: ליצור חיבור על הגמרא שיהיה בלעדי, שלאחריו לא צריך יותר שום דבר. "אנשים הרוצים ללמוד בצורה עמוקה, להגיע לחקר הדברים בצורה יסודית ולהיבנות בלימוד הגמרא – היו צריכים פעם לפתוח ספר ועוד ספר. האם יש זמן ללומד אחד לפתוח את כל הספרים שנכתבו על כל מסכת? ללמוד אותם בעיון? עכשיו יש להם את המתיבתא, שחוסכת להם זמן יקר ואת טרחת החיפושים. אז נכון שיש למתיבתא הרבה כרכים" הוא מחייך, "אבל לפחות מעכשיו צריך לקנות רק אותם, וזה חוסך קניית ספרים אחרים."

עברו בסך הכל שנים ספורות מאז שהחל הרעיון לקרום עור וגידים, וכבר ביאור שלם על כל הש"ס ראה אור, ביאור שמשאיר את תלמידי החכמים הגדולים ביותר בהשתאות גדולה. הביאור כתוב בסגנון קולח ופשוט, כך שגם אדם שאינו מכיר את המושגים יכול ללמוד את דף הגמרא בקלות. בכתיבת הביאור, העמידו עורכי המתיבתא לנגד עיניהם את התלמיד הלומד בפעם הראשונה דף גמרא.

"הפשט שלנו הוא מאוד יסודי", אומר הרב פומרנץ, "תוך כדי שאנו מסבירים את הפשט בשפה ברורה, אנחנו מנטרלים את הדברים שאדם יכול ליפול בהם. בלי להרגיש, הוא עובר בשדה המוקשים בבטחה. אנחנו מנתבים את הלומד לא להגיע למקומות צדדיים בהם הוא לא צריך להיות כשהוא לומד את פשט הדף. זה עושה סדר בלימוד.

"הייתה סוגיה אחת מורכבת שהייתה קשה לי כיוון שנקלעתי לכל מיני מקומות צדדיים שלא אפשרו לראות את המסלול של הגמרא. כשהגיעה אליי המתיבתא של אותה סוגיה, פתאום התיישבה לי הסוגיה, ומשם יכולתי להמשיך ולהעמיק."

"תוך כדי שאנו מסבירים את הפשט בשפה ברורה, אנחנו מנטרלים את הדברים שאדם יכול ליפול בהם. בלי להרגיש, הוא עובר בשדה המוקשים בבטחה."

**"כגשתי פעם ראש ישיבה
שהעיד בפניי שזה הוסיף
לו לעמל התורה.
הוא לא מבזבז יותר
זמן על חימושים".**

מאז החוברת הראשונה של המתיבתא ועד היום, אנו מקפידים לקבל תגובות מהלומדים, לשפר ולתקן".

מה התוכניות לעתיד?

"מבחינת הכמות, לא נראה שיש מה להוסיף.

הקפנו באמת כמעט את כל השיטות החשובות והיסודיות. מבחינת

איכות הכתיבה, הנהירות והבהירות – תמיד יש מה לשפר ולתקן, אין לדבר סוף. אנו ממשיכים להשתפר ולהתקדם, אך גם הלומדים עכשיו יכולים להיות סמוכים ובטוחים כי יש תחת ידם מוצר שעבר עיניים רבות, בדיקות והגהות קפדניות".

מגידי שיעורים רבים מעידים כי הם עוברים על המתיבתא לפני השיעור כדי להבטיח שלא יתקילו אותם בשום שאלה. העורך הראשי אפילו מזמין את הלומדים לנסות אותו, ולהפנות לו קושייה שאין עליה תשובה בין דפי ה"מתיבתא". "כגשתי פעם ראש ישיבה", מספר הרב פומרנץ, "שהעיד בפניי שזה הוסיף לו לעמל התורה. הוא לא מבזבז יותר זמן על חימושים, ואת העמל האמיתי של התורה ואת התענוג והחוויה שבלימוד יש לו".

משתפרים באמצעות הלומדים

"עוז והדר", הבית הגדול של המתיבתא, עוסק כבר 25 שנים במחקרים מדעיים ובבדיקות קפדניות כדי להגיע לנוסח המדויק ביותר. "כשהפסנו את הרי"ף מחדש", מספר הרב פומרנץ, "גילינו טעויות רציניות שנפלו במהדורות הקודמות. קושיות על דברי הרי"ף תורצו מאליהן כשתיקנו את הטעויות. מקומות בהם נראה היה שיש שתי שיטות של הרי"ף, התבררו כשיטה אחת ומסודרת.

"חלק מהטעויות מצאנו בעקבות הקשר הישיר עם הציבור. הקשר הזה הוא שהוביל בסופו של דבר לעריכת המתיבתא.

מה מכילה המתיבתא?

ביאורי הגמרא:

במדור זה שולבו דברי הגמרא עם ביאור קל במקום הטעון סעד ועזר ללומד, תוך שזירת מהלך הסוגיה בלשון הגמרא, בסגנון בהיר וצח, תוך הידרשות לכל תמיהה וקושי הנוגעים לפשט. אופיו של מדור זה דורש עיון קרוב ככל הניתן ללימוד הגמרא, ולפיכך מורכבים עמודי הביאורים בסמיכות ממשית לעמודי הגמרא, עמוד כנגד עמוד, באופן המקל עד מאד על הלומד.

ביאורי רש"י:

כתוספת למדור 'ביאורי הגמרא', הערוך ובנוי על יסוד דברי רש"י, ניתן כלי חיוני נוסף בידי הלומדים, להעמיק בדבריו הקדושים והטמירים ולעמוד על שורשיהם ויסודותיהם.

ביאורי התוספות:

מדור מקורי וייחודי זה שוזר ומשבץ ביאור לדברי התוספות בתוך לשונם, ובכך מראה את הסברות העמוקות והמסקנות הבהירות שהסתירו בעלי התוספות בין השורות.

ילקוט ביאורים:

מובאים עיקרי שיטות הראשונים והערות מגדולי האחרונים, בביאור מהלכי סוגיות הש"ס ובפירוק קושיות חמורות המקשות על ההבנה. מדור זה מאגד בתוכו פסיפס מרהיב ורב תוכן, המתמצת מאות מובאות על כל דף בש"ס, ערוך בשפה קלה ובהירה ומנחה את הלומד לשלל האוצרות הגנוזים בסוגיה. גם במדור זה, הושם דגש על הפרדה נאותה בין עיקרי הדברים להערות ולציונים המובאים בשולי הגליון.

אוצר עיונים:

אוצר של נושאים יסודיים ומהותיים, בכל מסכת ומסכת, הנבנים כערכים אנציקלופדיים, בהבאת כל היסודות והגדרים, הצדדים והחילוקים, עד שהנושא מוקף מכל היבטיו ומושלם בכל זוויותיו, תוך הרחבת היריעה והבאת כל הנאמר בנידון בסוגיות הש"ס במסכתות השונות, בדברי ראשונים ואחרונים.

אליבא דהלכתא:

סיכום נאות של כל סוגיה בש"ס באמצעות לימוד המסקנות ההלכתיות העולות ממנה. 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא'.

פניני הלכה:

בסיכומו של כל דף גמרא, נוטל הלומד עמו פנינה הלכתית, בדמות דיון אקטואלי הנוגע לעניינים הנדונים בדף. הנידון ערוך בתמצית וכולל במסגרתו ליבון אותו נושא כפי העולה מספרי שו"ת ופסיקה של ראשונים ואחרונים.

תמצית הדף:

אחת המשימות הקשות בסיכומו של דף גמרא, היא השינון והחזרה. הקושי הוא בלברור את העיקר ולייחד את המסקנות. התועלת הרבה הנרכשת ממדור זה, כשבסיום כל סוגיה ניתנים כלי עזר לסיכומי עיקריה, מציבה אותו בדרגת חשיבות עליונה.

כפתור וכרח:

בכל כרך, מכונסות מאות מרגליות חכמה, המלוקטות ברובן המכריע מספרים שאינם ערוכים לפי סדר הש"ס, אוצר הדרוש לפי סדר הש"ס.

ההוד וההדר:

במסכתות שנדרשת בהן הדגמה והמחשה חזותית – כמסכתות עירובין, סוכה ויבמות – הורחבה יריעת 'מתיבתא' וכללה עשרות עמודי צבע, המכילים מאות עמודי תמונות וציורים, מעשי ידי אמן.

עמוד לדוגמה מה"מתיבתא"

ב. [כ]

מאימתי פרק ראשון ברכות

הוסיף רבן גמליאל ואמר לבניו^ל, וְאָא על מצוה זו של קריאת שמע בַּבְּרֵד, אָמְרוּ חכמים שזמנה עד חצות, אף על פי שמן התורה זמנה עד שיעלה עמוד השחר, אָאָא בַּל מַה שְּׁאָמְרוּ חַכְמִים שׁוּמְן מצותם הוא עד חצות, מן התורה מְצֻוֹתָן עַד שְׁנֵיעָה עֲמוּד הַשָּׁחַר, וחכמים הם שהגבילו את הזמן והקדימוהו לחצות. כך הוא הדין בַּהֲקָטֵר הַלְּבָבִים של קרבנות^ל וְהֶקְטֵר אֲבָרִים של קרבן עולה^ל, שכאשר נזרק דמם ביום ועדיין לא הוקטרו, מְצֻוֹתָן להקטירם כל הלילה עַד שְׁנֵיעָה עֲמוּד הַשָּׁחַר^ל [ואז, בשעה שעלה עמוד השחר, אם לא היו על המזבח, נפסלו בלינה^ל]. וְכֵן בַּל הַקְדִּישִׁים הַנְּאֻכָּיִים צִיּוּם אֲחָד, כלומר שזמן אכילתם הוא ביום הקרבנות ובלילה שלאחריו [כגון חטאת, אשם, כבשי עצרת, מנחות ותודה], שאמרו חכמים (נמיס ג.) שזמן אכילתם מסתיים בחצות הלילה, מן התורה מְצֻוֹתָן לֹא כֻלְּם עַד שְׁנֵיעָה עֲמוּד הַשָּׁחַר [ולא רק עד חצות], שרק בעלות השחר הם נעשים 'נות' ואלו ואסור לאכלם עוד.

סיים רבן גמליאל את דבריו ואמר, אִם בְּן, שמודים חכמים שמן התורה לקרוא קריאת שמע ולאכול קדשים עד עלות השחר,

הָרֵאשֹׁנָה משלש המשמרות שבליהיא, והיינו עד שליש הלילה^ב, אבל לאחר מכן אין זה זמן שכיבה^ב. אלו הם הַבְּרֵי רַבִּי אֶלְעָזָרִי. וְחַכְמִים חוֹלְקִים וְאֹמְרִים, זמן הקריאה הוא עד חצות הלילה^ב. רַבִּן גְּמַלְיָא אָמַר, זמן הקריאה הוא עד שְׁנֵיעָה עֲמוּד הַשָּׁחַר - עד שיאירו השמים במזרח^ב, כלומר עד סוף הלילה, משום שכל הלילה נחשב זמן שכיבה^ב.

המשה מביאה מעשה בענין זה, וממנו מתבארת דעת חכמים: מְנֵיעָה וְכָאֵן בְּנֵי שֶׁל רַבִּן גְּמַלְיָא לְאַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה מְבִיט הַמְּשַׁתֵּה - ממקום שנערכה בו סעודה^ב, וְאָמְרוּ לֹא לֹאבִיחֵם, עדיין אָא קְרִינוּ אֶת קְרִיאַת שְׁמַע^ב, ושאלוהו האם לדעת חכמים שזמן הקריאה הוא עד חצות הלילה [והלכה כמותם^ל], חייבים הם לקרותה עכשיו אף שכבר עבר זמן חצות^ל. אָמַר רַבִּי גְּמַלְיָא, אף על פי שכבר עבר זמן חצות הלילה, אִם אָא עָהָה עֵדִינִי עֲמוּד הַשָּׁחַר, חַיִּיבִין אֲתֵם לְקַרְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע אף לשיטת חכמים, משום שגם הם מודים שזמן קריאת שמע מן התורה הוא כל הלילה^ל.

לא. כְּזֹמֶר, האם חכמים נחלקו עליך מעיקר הדין, שאתה סובר ש'שבשכב' פירושו כל זמן שכיבה, והם סוברים כרבי אליעזר ש'שבשכב' פירושו בשעה שבני אדם הולכים לשכב, אלא שהם חולקים וסוברים שבני אדם הולכים לשכב עד חצות, ואם כן איננו צריכים לקרוא, משום שהלכה כמותם ושלא כדבריך. או שמא חכמים סוברים כמותך, שמעיקר הדין זמן קריאת שמע הוא במשך כל הלילה, ומה שאמרו שמתר לקרותה רק עד חצות הוא משום סייג בלבד, ואם כן באופן זה שאנסנו ולא קראנו עד חצות, אף לדעתם אנו חייבים לקרוא אחר זמן זה. גמרא (למקן ט.) ורש"י (פס ד"ה נען, ד"ה א.)

לב. בביאור דעת חכמים נאמרו בראשונים כמה דרכים: א. שיטת תלמידי רבינו יונה (ד"ה ויחסי) בשם רבם, שלדעת חכמים אפילו בדיעבד אינו יוצא ידי חובת קריאת שמע אלא עד חצות בלבד. [וכתב הב"ח (א"ח סי' נ"ח ק"ט), שלפי שיטה זו, מה שהורה רבן גמליאל לבניו לקרוא את שמע אחר חצות, אין כוונתו לומר שעליהם לנהוג כן אף לדעת חכמים, אלא שכיון שלא נחלקו עליו חכמים אלא משום שעשו סייג לדבר, על כן מסתבר יותר כשיטתו, שמשום סייג אין אסור גם בדיעבד. ובדברי דוד (לפ"ק מ: ד"ה לענין ביאר, שבני רבן גמליאל היו אנוסים, כמבואר ברש"י (למקן ט.) ד"ה א.), ובאופן זה מודים חכמים שאפשר לקרוא לאחר חצות]. ב. שיטה נוספת הובאה בתלמידי רבינו יונה (ד"ה ויחסי), שלדעת חכמים אחר חצות קורא את שמע אך ללא ברכותיה. ג. שיטת הרשב"א (ד"ה ממני, לפ"ק ט. ד"ה ויחסי), שמה שאמרו חכמים שקריאת שמע עד חצות, אין זה אלא לכתחילה [ורבן גמליאל חולק וסובר שאפילו לכתחילה מותר להעכב עד עלות השחר].

לג. בן מבואר בגמרא (למקן ט.), שהדברים הבאים הם המשך דברי רבן גמליאל.

לד. רש"י (ד"ה הל"ט), והיינו שאר קרבנות [חזין מעולה], שרק חלבם מוקטר על המזבח, ושאר בשרם נאכל לבעלים או לכהנים.

לה. רש"י (ד"ה א"חסי). העולה מוקטרת כולה על המזבח, ואין לכהנים ממנה אלא את עורה.

לו. היינו שמצוותם נמשכת והולכת כל הלילה, אולם ודאי שלכתחילה צריך להעלותם ביום ההקרבה עצמו, כמבואר בפסחים (פ"א): שושנים לדוד (פ"א מ"ב).

לז. דעת רש"י (ד"ה מי) שלגבי הקטר חלבים [ראה בהגהות וציונים אודות השמטת התיבה 'איברים' בלשון רש"י] לא אמרו חכמים שצריך לעשותו עד חצות, ולא נקט רבן גמליאל ענין זה כאן אלא כדי ללמד שכל דבר הנוהג בלילה כשר כל הלילה [והביא כן גם ממגילה (כ): שאמרו שם 'כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטר חלבים ואברין]. ובטעם הדבר כתב המאירי (ד"ה הקטר), שכיון ש'כהנים ורזיזים הם' (פ"א מ"א), לא חששו חכמים שיתאחרו ולא יקטירו עד אחר עלות השחר, ועל כן לא הוצרכו לגזור שיקטירו עד חצות בלבד. [והוסיף (ד"ה א"חסי), שאף על פי כן עשו סייג לגבי הנאכלים ליום אחד ש'אכלו רק עד חצות, אף שאינם נאכלים אלא לכהנים, משום שבעיני אכילה לא נאמר הכלל שכהנים ורזיזים]. והצ"ח (נפש"ד ד"ה מ"א ויגוף) ביאר, שכיון שבביתו קריאת שמע האדם חסר קבלת עול מלכות שמים, ובאכילת קדשים אחר זמנה הוא עובר באיסור שיעשו כרת, על כן גזרו בהם, ולעומת זאת בהקטרה אחר עלות השחר אינו עובר אלא איסור לאו בלבד ועל כן לא גזרו בה כלל. וראה טעמים נוספים בראש יוסף (נפש"ד ד"ה א"חסי) ובהגהות ר"א' הורוויץ (ד"ה הקטר). אף דעת הרמב"ם (משפ"ה הקטנות פ"ד ס"ג) והתוספות (פסחים ק"ג: ד"ה א"חסי), שגם לגבי הקטר חלבים ואברין תינתן חכמים סייג שלא ייעשו אלא עד חצות. וביאר המאירי (פ"א), שאף על פי שהמשנה במגילה (כ): תממה וכתבה שהקטר חלבים ואברים נעשה כל הלילה, מכל מקום אנו למדים ממשנתנו שלכתחילה יש לעשות זאת קודם חצות. לז. שְׁנֵיעָה (שמות נ"ב) וְלֹא לִי לְבוּקֶר. רש"י (ד"ה מנחם - פ"א מ"א). [אך אם היו על המזבח לא נפסלו, וכדעה (מנחם פ"א) שלינה אינה פוסלת בראשו של מזבח. והרמב"ם (פסול המוקדשין פ"ג ה"א) פסק כדעה האחרת שם, שאף אם היו בעת עלות השחר בראש המזבח נפסלו בלינה, אלא שכל זמן שלא ירדו המזבח, ניתן להקטירם כדן 'אם עלו לא ירדו'].

לח. שְׁנֵיעָה לגבי תודה (ויקרא טו') 'לא יניח ממנו עד בוקר', ולמדים הימנה גם את שאר הנאכלים ליום אחד, כמבואר בובחים (ל"א). רש"י (ד"ה ע"ד - ה"א) ושפתי חכמים (נפש"ד פ"א).

כא. הַיָּיָה מתחלק לשלשה חלקים שוים, ועל כל חלק ממונה קבוצה אחרת של מלאכים לעבוד בו את ה', ולומר שירה לפניו. רש"י (למקן ג. ד"ה א.)

כב. דַּעַת רבי אליעזר הלילה מתחלק לשלש משמרות, ומאחר ו'לילה' הוא שתיים עשרה שעות [זמניות], נמצא שסוף המשמרת הראשונה הוא אחר ארבע שעות מתחילת הלילה. מה שאמר רבי אליעזר שהזמן הוא עד סוף האשמורה הראשונה, ולא אמר שהוא עד ארבע שעות, הרי זה כדי ללמדנו סימן לזמן זה של ארבע שעות, שכיון שזמן זה הוא סוף האשמורה הראשונה ניתן לדעת אימתי הוא, על פי הידוע שבסוף משמרה זו משמיעים החמורים את קולם. גמרא (למקן ג.)

כג. דַּעַת רבי אליעזר 'שבשכב' פירושו בעת תחילת זמן שכיבה, והיינו השעה בה בני אדם הולכים לשכב. זמן זה הוא בין תחילת הלילה לסוף האשמורה הראשונה, מאחר ואין בני האדם הולכים לשכב בשעה שוה. רש"י (למקן ג. ד"ה א.)

כד. בַּמְבֹרָא להלן (ג.) הובאו שתי לשונות, האם התיבות 'דברי רבי אליעזר' נטובות גם על הרישא אודות התחלת זמן קריאת שמע, ודבריו הם מתחילת המשה עד כאן, או שמא הרישא אינה מזכירה כלל, ולא אמר אלא שסוף הזמן הוא עד סוף האשמורה הראשונה. [לשתי הלשונות, לא נחלקו חכמים על הזמן שבירשא, ואין חילוק ביניהן אלא באשר לדעת רבי אליעזר עצמו, האם הוא חולק על זמן זה. ר"ף (פ"א מ"א)].

כה. דַּעַת חכמים היא ש'שבשכב' פירושו כל אותו הזמן שבני אדם שוכבים על מיטתם, והיינו כל הלילה [שלא כדעת רבי אליעזר ש'שבשכב' פירושו זמן התחלת שכיבה, ראה בהערה לעיל], אלא שעשו סייג לדבר ואמרו שיש לקרותה עד חצות [כמבואר בהמשך המשנה]. רש"י (למקן ג. ד"ה א.)

כו. עַם תום הלילה מתחיל להתנוצץ בשמי המזרח אור השמש הקרבה ובאה. חז"ל כינו את הדרגות השונות של התפשטות האור בשמות שונים, כמו 'אילת השחר' ועוד. 'עמוד השחר' הוא הזמן בו מאיר כל מזרח השמים. ראה אמרי נועם (ד"ה ע"ב) וזמן עלות השחר שנוי במחלוקת גדולה. יש אומרים שהוא שעה וחצי (קומ' קודם הזמן החמה, ויש אומרים שהוא שעה וחומש (מ"א קומ') קודם הזמן החמה, ויש גם דעות נוספות. על כל זאת ראה ברמב"ם (פ"א מ"א פ"א מ"א) בתוספות (פסחים י"א: ד"ה א"חסי), ובביאור הלכה (סי' פ"א ד"ה נ"ב, סי' פ"א ד"ה מעלה).

כז. רַבִּן גְּמַלְיָא סוֹבֵר כַּחכְמִים שׁוּמְן קְרִיאַת שְׁמַע הוּא כֻל הַלַּיְלָה, אלא שהוא חולק על הסייג שעשו, ולדעתו גם לכתחילה מותר לקרותה עד עלות השחר. רש"י (למקן ג. ד"ה א.) שטות אחרות בדעת רבן גמליאל, ראה להלן בהערה העוסקת בביאור דעת חכמים.

כח. בַּמְבֹרָא אסתר (ה' ז') פירש רש"י שכל סעודה נקראת 'משתה', על שם היין ששותים בה, שהוא עיקר הסעודה. ואודות פירוש משנתנו כתב רבי נתן אב הישיבה (פ"א מ"א) שהיתה זו סעודת נישואין, והרמב"ם (פ"א מ"א) כתב ש'בית המשתה' הוא בית משתה בבין שאין ביאורים אלו חולקים זה על זה]. לדעת קול הרמ"ז (פ"א מ"א) בא הרמב"ם בדבריו אלו לברא, כי מה שלא קראו קריאת שמע בתוך סעודתם הוא משום ששתו ונשתכרו, ושיכור אינו יכול לקרוא קריאת שמע. כענין זה כתב המאירי (ד"ה ויחסי), שלא קראו קריאת שמע עד חצות לפי שנדרמו מחמת המשמחה.

כט. הַקְשָׁה הַט"ז (א"ח סי' נ"ח ק"ט), כיצד בני רבן גמליאל, שמשמע בגמרא (למקן ט.) שהיו תלמידי חכמים, עברו על דברי חז"ל (למקן ד') שאסרו לאכול ולשתות קודם קריאת שמע. ותידין, שבני רבן גמליאל התחילו בסעודה לפני הלילה, וכיון שהתחילו בה בהיתר, לא היו צריכים להפסיקה גם כאשר הגיע זמן קריאת שמע.

ל. גַּמְרָא (למקן ט.) ואמנם הגמרא להלן (מ:) פוסקת הלכה כרבן גמליאל, אך כוונתה היא שהלכה כמותו בכך שזמן קריאת שמע נמשך מן התורה עד עלות השחר, ושלא כדעת רבי אליעזר הסובר שאינו אלא עד סוף האשמורה הראשונה. אבל במה שחולק על חכמים שעשו סייג לקריאה עד חצות, בכך הלכה כמותם ושלא כדבריו, לפי שהלכה כרבים נגד היחיד. בית יוסף (א"ח סי' נ"ח ק"ט) ומה שאמר רבן ביאר בדעת הרמב"ם (קיימת שמע פ"א ה"ט), שחכמים ורבן גמליאל לא נחלקו כלל. מה שאמרו חכמים לקרואה עד חצות כוונתם שכן יש לנהוג מדרכן, ומה שאמר רבן גמליאל לקרואה עד שיעלה עמוד השחר כוונתו היא שכן הוא עיקר דין תורה. וראה בהערה להלן בשם הב"ח.

מסורת הש"ס עם הוספות

6 מגילה פרק ב דף ק: 7
8 מינהל דר"י פי' כל
9 פסוקים סת: מגילה כ:
10 ע"י מוס' זמנים
11: "ו"ו להחזיק
12 תענית ב,ג: 13 ע"י
14 ליקמן כל: ד"ה
15 הוא ותר' קוטה לנ: ד"ה
16 ורצין: 17 ליקמן יא:
18 כלים פ"א גגעים פק
19 מ"ח פ' אפור
20 י"ד, ט"ז
21 יצומט עד: 22 מתיני
23 ליקמן י: 24 ברש פרקין
25 א ע"ב, 26 ע"י ובהים
27 ובהים ג:
28 ד"ה ליום, אכילת
29 קרשים מפורש בבהים
30 פ"ה מ"ה - ו, 1: ליקמן
31 ט: 32 ליקמן יא:
33 ליקמן כ: 34 תוס' ד"ה
35 יעקב ובגמ' דף כו:
36 וברש"י שם ד"ה שמע
37 מינה ובהים שם ד"ה שם
38 עמוד ב:
39 שמות כט לב
40 במדבר כח
41 בפרקין ריש ה"ה,
42 ו"ו מוס' זמני' כ"ג
43 ד"ה אמר ומוס' מנחות
44 ד"ה הלל' ויעי' תוס'
45 שבת צ"ג ע"א ד"ה מטייל
46 יבמות ג' ד"ה אבל.

מאימתי פרק ראשון ברכות

ב.

עין משפט נר מצוה

א א"מ מ"א מ"א מ"א מ"א
ב עשין י"ח עור ו"ע א"ח
ג כ"ב מ"י ו"מ"ג
ד ד"מ"י פ"ד מהל' מעשה
ה קדנות הלכה ב' טמ"ג
ו עשין ק"מ"א ק"מ"א
ז ה"מ"י פ"י שם הלכה ח'
ח [טמ"ג סט]:
ט ה"מ"י פ"א מהל' ק"ש
י"ט טו"ט"ע א"ח ט"י מ"א
יא ופ"י ר"ל"ז ע"ה:
יב ז"מ"י פ"ח מהל' תמונות
יג ה"ב [טמ"ג א"ח רנ"ז]:

מאימתי

קורין את שמע בערבין *משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן, כהנים שנטמאו ועצלו והעריצו שמשן והגיע עתם לאכול בתרומה: עד סוף האשמורה הראשונה. שלש הלילה כדמפרש בגמ' (דף ג,א), ומשם ואילך עבר זמן, ללא מקרי ומקמי הכי נמי לאו זמן שכיבה, לפיכך הקורא קודם לכן לא יאל ידי חובתו. אם כן למה קורין אותה צבית הכנסת כדי לעמוד בחפלה מתוך דברי תורה, והכי תינא צבירי צברות ירושלמי. ולפיכך מוצה עלינו לקרואה משמתקן. וצקריאת פרשה ראשונה שאדם קורא על מטמו יאל: עד שיעלה עמוד השחר. שכל הלילה קרוי זמן שכיבה: הקטר חלבים ואברים. של קדנות שולק דמן ציוס: מצותן, העלות כל הלילה, ואינן נפקלים צלינה עד שיעלה עמוד השחר והן למטה מן המוצץ (דכ"ח) לא ילין לצקר (שמות ט"ד, ט"ז) ואלס וכצני ערלת (א) ומנחות (א) וזכה הנאכלים יזום אחד. כגון וזכה (ט): מצותן, זמן אכילתן: עד שיעלה עמוד השחר. והוא מציאל להיות נותר, דכתיב צתודה לא יינט ממנו עד בקר (ויקרא י) וכלס מתודה ילמדו (ט): אם כן ז"מ אמרו הכמים עד צות. נקריאת שמע וצאילת קדשי (ט) כדי להרחיק אדם מן העבודה. ואסרוס צאילת קודם זמן כדי שלא יאל לאלכן לאחר עמוד השחר ויחמיצ כרת, וכן צקריאת שמע לזרז את האדם שלא יאלר יל עוד שעות וצמקן כך יעלה עמוד השחר ועצר לו הזמן. והקטר עוליס (א) דקתני הלא לא אמרו צו חכמים עד חלות כלל, ולא נקט להו הלא אלא להודיע שכל דבר הנוגס צלינה כשר כל הלילה, והכי נמי תנן צפרק שני דמגילה (דף ב,ג) כל הלילה כשר לקזרת העומר ולהקטר חלצים וצברים: (ג) חזקת קאי. מהיכל קא סליק דמנא זיה חובת קריאת שמע שהתחיל לשאל כפן זמן הקריאה: אקרא קאי. וסס לנד חובת הקריאה: ואיבע"א. הלא דמנא צרפין צרישא יליף מצרייתו של עולם: והדר תנא בשחרית. מצרייתו קורין את שמע צברית (ט) משעת צאת הכוכבים. שהוא גמר ציאת השמש כדליף לקמן (עמוד ט) ו

רב נסים גאון

[נדפס בדרך שלפני הגמ']

הנהגות וצינונים

בכתי' ליתא לחיובי
א"מ מ"א מ"א מ"א מ"א
לשון "אמר מ"א" אולם תיבתי
לשון המשנה לקמן ע"ב,
גידור לב ע"א עיי"ש
בכתי' טו"פ ואחר
יאב"ז מן הקדשים
וכ"ה בדפוס ראשון
ברש"י ראה להלן את
ה: 2 ע"י גירסת
הגאונים בספר המאור
(גליון: 3) שישגיחו
הקטר חלבים וצברים
(וכ"ה בשאנ"א סי' ד
כספריא דברי רש"י
וכ"ה ברע"ב ועיין
במלכת שלמה, אולם
הבית הלוי ח"א סי' לד
כתב שברוקא נקט רש"י
רק "הקטר חלבים",
ולא "אברים" עיי"ש:
בכתי' ובדפוס:
(שוצני שנת רמ"ו)
כאן עור אביבה דבורים
ברש"י והושטו בעות
דפוסים, דכפרה א
מנבא.
בשחרית חלצה
בקרנן כגון זכ ובה
ויולדת
(כריכות ח ע"ב)
בפרתן מנבבתן א"א
משבא השמש צ"ח
שיבא
לפחות מיד מותר
לאכול תרומה: ובא
השמש ואחר
יאב"ז מן הקדשים
מוקמין חזאי קרא
באכילת
במ"ב יבמות כפר
הר"ע (ע"ב)
דאמרינן התם כפ"ב
וע"ה אוב"ב במשער
הגריב שמשו אוב"ב
בתורה הבוא
כפרתו וכו': ביאת
שמשו.
החובה: ומא' ובה
מדר' יומא. והכי
קרא
צבשתשקע החמה
ויפנה היום: והדר
מן תוך הל"ו ש"
ע"לם ששקעה אמרו
היינו
הכוכבים פ"י זמן
שקיעת אורה בה"ד
ה"י לילין כדאמרינן
בפסחים (צג ע"ב)
ואחר יאב"ז מן
הקדשים:
ר"פ איתא קורין, ועיין
הוספות שבת א ע"א
ד"ה כגון רבי שטוקן בן
יוחי וחבריו שכתבו
שלשין "תפלה" שיק

הנהגות הב"ה

גמ' דמי ערביית
נמיטא:

גליון הש"ס

בכתני' כדי להרחיק.
ע"י מוס' פסוקים ק"כ ע"ב
ע"י אמר רנא: בתים
מבדך מן כדרי' חמתין
צ"ה בריה ב"ה ע"י מוס'
לקמן ד' ע"ב ד"ה דארי.
ובתוס' כ"ז ע"ב ד"ה
והלכתה ונעילה כ"ג ע"ה
מוס' ד"ה מן: בהגות
מודרי' אחר מ"ה
הכ"פ. וע"י גיטין ל"ד
ע"ב מוס' ד"ה אלמנה:

תורה אור השלם

א) וישנאם
וירפיק בהם ששקתך
ב) כדיתך וקליתך כדן
וכשכך וקליתך:
(דברים י)
ג) וקרא אליהם לאור
יום וישקך קרא יל"ה
ויהי ערב ויהי בקר יום
אחד: (בראשית א, ח)
ד) וקא תשמש וקרא
ואחר יאב"ל מן
הקדשים פי' לקמו
הוא: (ויקרא יב, י)

משנת ראשונים

מאימתי קורין את
שמע בערבין. הא דקתני
לישנא דמגילה נקראת
ולא אחר לישנא דקורין
הא מגילה נקראת היום
(ברכות ב) קורין את
שמע משום דקרא
קריאה אתה שחזק
מוציאם ואפילו בצבור וכדאיתא בירושלמי (ברכות פ"ג ה"ג). [הריטב"א]
וא"ל הנאכלים יזום אחד. כגון הטאות
ואשמורת וזמניה עיקר מצותן עד שיעלה עמוד השחר, וא"ע"פ שנתפרש להם במשנת איהוה מקומן שיעור צרות.
[מאימתי]
זאת הדיבא קאי דקתני מ"אימתי. כל כי האי גונא שאין חיוב מפורש בכתוב, מעיקרא אית ליה לתנא
למצינו חיובא הדר תני ומנא חיובא, והיינו דבעינן בברכות (ב) תנא היכא קאי דקתני מאימתי, דמעיקרא היה ליה
למצינו דכתיב בשבן ובקומן ההוא ברובי תורה הוא דמשמע שישנן תמיד. [הריטב"א, תענית ב]
שיעור המצות והגות ביום הליכך מצוה יזום חיובא ליה לאקדומה, ובקרא נמי הקדים תמיד של שחר לתמיד של בין הערבים. [וספות הוא"ש]
תנא אקרא קאי. שיה מקובל היה וירודו ביניהם, וכי כתיב בשבן ובקומן על חיוב
ק"ש. [הריטב"א, תענית ב]
והוא קמשמע לן דכפרה א"ל מנבא. הוא אמרינן דלערב אחר הערב שמש הוא זמן אכילתן ואי אפשר להביא קרבן אחר הערב שמש שאין קרבן אלא ביום כדכתיב ביום צווחו וגו'. וקודם הערב שמש

היו מזלי של שנת צערב שנת ומסממא גס היה קורא קריאת שמע. מכל אופן הראיות משמע דקריאת שמע של צית הכנסת היא עיקר. והא דקאמר צירושלמי למה היו קורין צבה"ג וכו' אומר ר"ת שהיו רגילין לקרות ק"ש קודם תפלתם כמו שאנו רגילין לומר אשרי תחלה ואחורה ק"ש אינה אלא לעמוד בחפלה מתוך דברי תורה. ומכלל נראה מי שקולס ק"ש על גומטו שאין לצרין וסא וסא אלא פרשה ראשונה: ירתיני דשחרית ברישא. כדאשכחן נתמיד דכתיב (ע"ב) של צקר תמלה: אי הכי סיפא דקתני דשחרית ברישא. אי אמרת שגלמא דקמין אקרא דצבכנן א"כ אינו מקפיד קרא אלא אק"ש. אלא א"ס דקמין אקרא דצבכנן של עולם א"כ קפיד לכל מילי א"כ סיפא דקתני וכו': מברך שמים לפניה וכו'. (ירושלמי ע"ב) וזעב צרכות היו כנגד צעב ציוס דלללחין (פסלים קט) ולא קא תשיב ילאו עינא דהיא צרכה תקינו רבנן * כדי להמתין לתצדיהס צבית הכנסת. ודוקא צבית הכנסת שלהס שהיו עומדים צביה והס ממוכנים מן המזאיקס אל צבית כנסיות שלנו אין צריינין להמתין לתצדיהס אלא צלינה (ט): והא קמ"ה דכפרה א"ל מנבא. וא"ת הא תנינא חדל זימנא צמס' נגעיס (פ"ד) ומימתי לה צהערל (דף ע"ג): העריצ שמשו אולס בתרומה וי"ל דרגילות של משניות לשמשועיין צוקור אף למה שגמפרש כצ"כ (ט):

דילמא
ג"כ בק"ש ועיין פסתי חכמים: [1] בתוס' ר"פ ה"ו זמן שכיבה: [2] לשון תוס' בתולין קה ע"א מודה"ה שאין
לבוד על קריאת שמע שלפני מפתו אב"ו לקרא אב"ו ופסק בן ברמי"א סי' הלס סיני א. אולם שיבת הגאונים סי'
נ"ז נוסח הברכה אב"ו על ק"ש ולהמליכו באבות: [3] תיבות "אלא בלית" הדוק עיין שפת אמת, ובכתי' ליתא,
ועיין צדקת הצדיק ל"י צדוק התקן אתו ל"ו תוס' "אלא בלית" דה"ה המתפלת:

לתיני דשחרית ברישא. דשפיר הוה לאתחילי בריש מסכתא במילי דשחרית, משום פתח דברין יאיר. [הריטב"א]
תנא אקרא קאי. שיה מקובל היה וירודו ביניהם, וכי כתיב בשבן ובקומן על חיוב
שיעור המצות והגות ביום הליכך מצוה יזום חיובא ליה לאקדומה, ובקרא נמי הקדים תמיד של שחר לתמיד של בין הערבים. [וספות הוא"ש]
תנא אקרא קאי. שיה מקובל היה וירודו ביניהם, וכי כתיב בשבן ובקומן על חיוב
ק"ש. [הריטב"א, תענית ב]
והוא קמשמע לן דכפרה א"ל מנבא. הוא אמרינן דלערב אחר הערב שמש הוא זמן אכילתן ואי אפשר להביא קרבן אחר הערב שמש שאין קרבן אלא ביום כדכתיב ביום צווחו וגו'. וקודם הערב שמש

אני מתגייס לקורס קצינים. אני משתדל בכל יום להקפיד, עד כמה שאני יכול, ללמוד דף יומי. אני מניח כי במשך קורס הקצינים יהיה לי מאוד קשה להמשיך ולשמור על המסגרת הזו.

האם מותר לי לקחת גמרא ולחתוך את הדפים כך, שכל יום אני אוכל להסתובב עם דף אחד במקום עם כל הגמרא? אי אפשר להסתובב במשך היום עם הגמרא, וידוע לי שיש בקורס קצינים במשך היום זמנים מתיים שאפשר לנצל אותם ללימוד. האם אין בכך פגיעה בספר קודש?

תשובת הרב שמואל אליהו:

אין לגמרא שמחה יותר גדולה מזה שאתה מחלק אותה לדפים ולומד בהם בקורס קצינים. רק שים לב לעטוף את הדפים בשני כיסויים, שאם תיכנס למקומות המטונפים לא יהיה חשש בזיון לדפים. עוד שים לב לחתוך אותם בשווה על מנת שתוכל אחר כך להחזיר אותם או לשמור אותם או לגנוז אותם. שהקב"ה ישמור עליך ועל כל חבריך הלוחמים איתך.

בהצלחה!

יאר גודינר
 נשוי + 4 ילדים ■ מנהל אדמיניסטרטיבי
 באולפנית "ישורון" שבפתח תקווה ■
 גר באלקנה

בסוף חצרת מאוד אסבם את הנפקא מינא ההלכתית של הסוגיה.
 "אם בא לשיעור בחור שהגיע לו חצונו כו' מקולם לא אומד אמרא ואינו מחמיל כמלך אף שיעור - זה מרשש, מכונן. כשאנשים מגיעים לשיעור בסוף היום, והוא מסייק מלנין כדי להשאיר אותם לירניים ומשגתפים - זה סיפור חצונו.
 "אנחנו מתכוונים להמשיך ביתר שאת ולנסות להגדיל את כמות המשגתפים, וכן להגדיל את הדרגות לתוקות יותר בשיעור באמצעות המדורים 'בטורי הש"י' ו'בטורי התוספות'.
 "אני מאחז אומדים החדשים הצלחה - יש בוודאי שמחה גדולה בשמיעת לו כל יהודי שמצטרף. אני מאחז 'מתנתא' שגוסיל לוד ספרים, לוד בטורים ולוד חיידושים".

"אני מסיים לך את המחזור השני של אומד "הדף היומי", מהלכו התחילי עם להקביר שיעור האלקנה לו הדף. בשיעור יש בין 15-20 אומדים, ואני מקווה שתחילת המחזור החדש תהווה הצדמות אבה אהצטרפות לו לוד אומדים.
 "כדי להכין את השיעור, אני אומד מה'מתנתא', ואף מלמד בקצרתה כשאני בשיעור. הוומדים בשיעור הם ברמה גבוהה - שאלים שאלות קשות, דנים בדברים שראשונים אקיתים דנים בהם. הרבה פלגים אני עלר בהקרות לו 'מתנתא' כדי להשיב לו קשים שאלים בשיעור, וברק כלל התשובות לשאלות כתובות ב'מתנתא' בצורה מאוד מדויקת, זה ממש תפור כמו כפסה ליד.
 "אני עלר עם ב'אויבא דהלכתא' כדי לענות לו שאלות פרקיות של הוומדים, החצים אדלת הלכה למעשה. ההלכה המדויקת והמתנתא

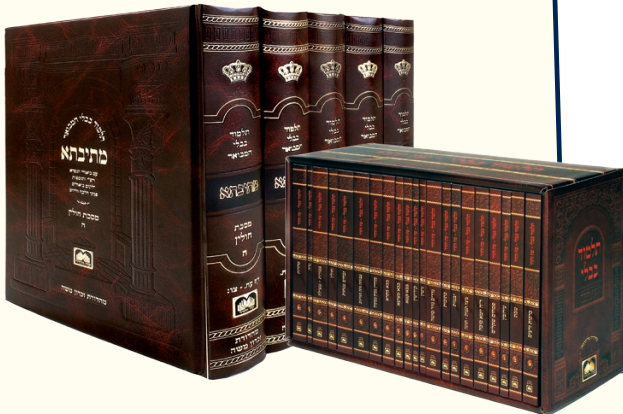
תּוֹרַתְךָ שֶׁעֲשֵׂי

ענו על 6 השאלות שלפניכם, שלחו את התשובות לכתובת הדואר האלקטרוני: oz@bhi.co.il

ותגדילו את הסיכוי שלכם לזכות במרסים!

בין הפותרים נכונה יוגרל ש"ס מתיבתא המלא, הכולל 130 כרכים!!! בנוסף, יוגרלו עוד 8 סטים של ש"ס קטן. את התשובות ניתן לשלוח עד כ' באב. ההגרלה תיערך אי"ה בכ"א באב, ולאחר מכן הזוכים יקבלו הודעה על זכייתם.

בהצלחה!

10. כמה פרקים בששה סדרי משנה מתחילים במילים "רבי אליעזר אומר"?

- א. 4
- ב. 5
- ג. 6
- ד. 7

11. איזו מסכת נקראת בפי חכמים בגמרא "בחירתא"?

- א. ברכות
- ב. יבמות
- ג. עדיות
- ד. בכורות

12. באיזו מסכת מופיעים רוב דיני תפילין?

- א. ברכות
- ב. מנחות
- ג. עירובין
- ד. אין מסכת כזו

7. איזו מסכת מהמסכתות הבאות אינה נלמדת במסגרת הדין היומי?

- א. עדיות
- ב. קנים
- ג. מידות
- ד. שקלים

8. באיזו מסכת מופיע עמוד שכולו "תוספות", ללא גמרא?

- א. שבת
- ב. נזיר
- ג. כתובות
- ד. בבא קמא

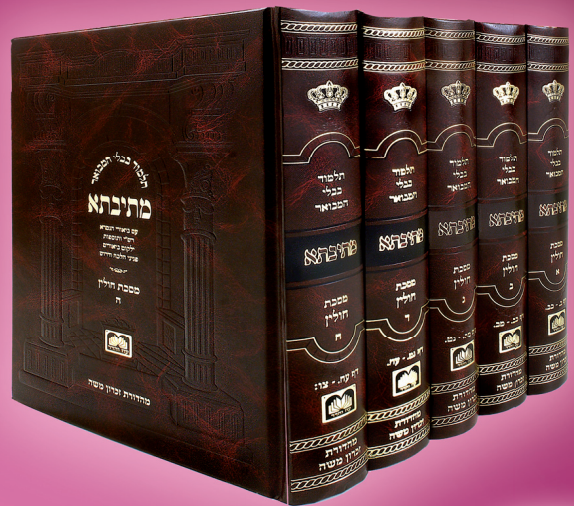
9. מהו הקשר המשפחתי בין ר"י ור"ת, מבעלי התוספות?

- א. אחים
- ב. ר"י היה דודו של ר"ת
- ג. ר"ת היה דוד של ר"י
- ד. בני דודים

מבצע מיוחד

מתחילים את הש"ס

עם מתיבתא 'עוז והדר'

ומקבלים
סט מקראות גדולות
החדש של 'עוז והדר'
מתנה!

מצטרפים
למוניי מתיבתא
במחיר מיוחד
95 ₪ במקום 105 ₪

פעם בשבע וחצי שנים יש לך הזדמנות
להתחיל דף חדש

'מתיבתא' הגמרא המבוארת שמאירה
את עולם התורה עם הביאורים הברורים והיסודיים ביותר

התקשרו עכשיו למוקד ההזמנות
וקבלו את 'מתיבתא' מסכת ברכות עד הבית

המבצע עד גמר המלאי

מתיבתא - פשוט להבין את הגמרא

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66